

III. Прѣцѣнка на суровия статистически материалъ за 1910 година.

За да се знае степенъта на пълнотата и на вѣрността на събранитѣ данни, отъ които е съставена настоящата *Криминална статистика*, както и да се ориентира читателя върху стойността на отпечатанитѣ цифри при използването имъ, Главната дирекция на статистиката намѣри за необходимо да даде слѣдната малка критична прѣцѣнка на добития суровъ материалъ за 1910 год. Прѣцѣнката на материала е направена въ двѣ направления: 1) по отношение на неговата пълнота, или изчерпателностъ; 2) по отношение на неговото качество.

1. Пълнота на суровия материалъ.

Основното изискване, на което трѣбва да отговаря всѣка една статистика е, както се знае, да бѣде тя изчерпателна по отношение на наблюдението и разработката. Обаче, тая изчерпателностъ е относителна, а не абсолютна, особено пъкъ, когато се касае до социалнитѣ статистики. И тая относителностъ се простира, както до обектитѣ, тѣй и до самото броене на единични явления и факти.

Извѣстно е, че почти никога една статистика не е въ състояние да даде абсолютно точния брой на явленията, които иска да обхване. При всѣко статистическо наблюдение сѣ неминуемо пропускането на извѣстенъ брой случаи на наблюдаваното явление, както и двойното броене на едни и сѣщи случаи. Тия грѣшки и пропусания сѣ възможни и при най-строга и безукоризнена организация на статистическото наблюдение. По тоя начинъ, въпросътъ за изчерпателността се прѣвръща въ *въпросъ за колкото е възможно по-голямо приближение къмъ дѣйствителността*. Степенъта на това приближение зависи отъ маса условия, прѣди всичко отъ общата култура на населението, както и отъ оная на агентитѣ на статистиката, а така сѣщо и отъ традицията и възпитанието по отношение чувството на добросвѣстностъ и дългъ къмъ статистиката. И нека се прибави, че изчерпателността изобщо се уголѣмява съ постепенното насаждане на традицията и практиката у агентитѣ за събиране суровъ статистически материалъ, съ старостъта, тѣй да се каже, на една статистика.

Като се има прѣдвидъ отъ една страна казаното на стр. VI и VIII, а отъ друга, че между агентитѣ на статистиката за събиране свѣдѣния за *листа* се явиха общинскитѣ и административни власти, самитѣ обвиняеми лица и често неподготвениятъ административенъ персоналъ при сѣдилищата, отъ третя — новостъта на работата, — явно става, каква опасностъ заплашаваше изчерпателността на новопрѣдприетата криминална статистика.

Всичко това наложи нуждата отъ специаленъ контролъ въ Дирекцията на статистиката, чрѣзъ който тя взе всички мѣрки за да се прѣдотвратятъ изпрѣчилитѣ се прѣпятствия и да се достигне потребната изчерпателностъ, която да позволи да се публикуватъ събранитѣ свѣдѣния като официална статистика. И Дирекцията може да заяви, че е достигнала една напълно задоволителна изчерпателностъ. Естествено, общитѣ съображения, които изтъквахме по-горѣ, ни даватъ право да прѣдполагаме, че и по отношение броя и на дѣянията и на лицата, дѣлата за които сѣ били окончателно свършени прѣзъ 1910 год., нашата криминална статистика, както въобще и други нѣкои статистики, е платила дантъкъ на неизчерпателността. Сѣ трѣбва да се допусне, че е възможно да липсватъ между картитѣ за обвиняеми лица до 5%. Наистина, Главната дирекция на статистиката употреби тукъ всички възможни мѣрки, за да прѣдотврати подобни опущения и тя държи формаленъ отговоръ отъ всички сѣдилища, че сѣ изпратили изчерпа-

телно свѣдѣния за всички случаи прѣзъ 1910 год. Обаче, въпрѣки това формално заявление, получено въ Дирекцията отъ всички сѣдилища още прѣзъ срѣдата на 1911 год., откриваха се въ послѣдствие случаи, за които бѣ пропуснато да се даватъ своєврѣменно свѣдѣния, и които допълнително се изпращаха отъ сѣдилищата.

Като се говори за изчерпателностъ на криминалната статистика, трѣбва да се отбѣлѣжи и друго едно обстоятелство, нарушаваше тази изчерпателностъ, което впрочемъ се явява общъ органически недостатѣкъ на всички криминални статистики — неотбѣлѣзване на неоткрититѣ отъ властѣта прѣстѣпни дѣяния. Броятъ на дѣянията, които не дохождатъ до званието на сѣдебнитѣ власти, е различенъ въ разнитѣ страни и зависи, както отъ навика на населението да търси сѣдѣйствието на властѣта за откриването имъ, тѣй и отъ организацията на полицията, особено за ония прѣстѣпления, които се прѣслѣдватъ *ex officio*.

Друго едно по-значително нарушение на изчерпателността на даннитѣ въ нашата статистика се отнася до свѣдѣнията за броя на прѣдишнитѣ осѣждания. Извѣстно е, че за да има пълни и изчерпателни свѣдѣния за прѣдишнитѣ осѣждания на обвиняемитѣ лица, трѣбва да бѣде добрѣ организирана службата на бюрата за сѣдимостъ. Обаче, тая служба у насъ, както е извѣстно, още не е достигнала оная степенъ на уредба, която е необходима за да може да услужва напълно, както на Министерството на правосѣдието, така и на Дирекцията на статистиката. Споредъ мнѣнието на сѣдии и отъ собствения опитъ на Главната дирекция, се констатира, че нашитѣ сѣдилища не могатъ да знаятъ всичкитѣ прѣдишни осѣждания при всѣкой случай на обвиняемо лице. Особено това е вѣрно за ония случаи, когато лицето е било осѣдено по-рано отъ друго сѣдилище.

Изчерпателността на другитѣ свѣдѣния, които се събиратъ съ *листа за свѣдѣния*, е значително по-голяма и напълно удовлетворителна. Това се вижда отъ малкия, сравнително, брой на лицата и дѣянията, които сѣ помѣстени въ графитѣ „непоказано“.

Всичко горѣизложено мотивира мнѣнието на Дирекцията, че по отношение на изчерпателността си, събраниятъ суровъ статистически материалъ за *Криминалната статистика прѣзъ 1910 год.* е задоволителенъ.

2. Качество на суровия материалъ.

И въ качествено отношение можемъ да кажемъ за суровия материалъ, събранъ за криминалната статистика прѣзъ 1910 г., сѣщото, което казахме и за изчерпателността му: той е напълно задоволителенъ, за да се обработи и публикува въ статистика.

Недостатѣцитѣ му сѣ слѣднитѣ:

Възрастьта. Споредъ нарежданията на Главната дирекция на статистиката, сѣдилищата трѣбваше да посочватъ въ *листа за свѣдѣния* точно датата на раждането на обвиняемото лице. Обаче, не въ всички случаи сѣдилищата бѣха въ състояние да изпълнятъ това, понеже мнозина отъ обвиняемитѣ заявявали, че не помнятъ точно датата на раждането си и, слѣдователно, не могатъ да я кажатъ на сѣда. Точно е показана възрастьта на лицата по-млади отъ 25 годишна възраст. Въобще за всички ония лица, ражданията на които сѣ записани въ сѣмейнитѣ регистри, даннитѣ за възрастьта сѣ точни. За останалитѣ лица възрастьта е показана приблизително, въ много случаи въ кръгли години.

Обаче, въ свѣдѣнията сѣ били допуснати и грѣшки отъ по-другъ характеръ: понякога въ *листа за свѣдѣния*